

ASR-I SAADET'TEN BİR GENÇ PORTRESİ: MUS'AB B. UMEYR

Doç. Dr. Salih KESGİN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Biz seni hiç anlayamadık ya Mus'ab!

Sen bize, hâl diliyle, inanmak sözle olmaz; “iman fedakârlıktır”, “iman samimiyettir” diyordun.

Yesrib'i Medine'ye dönüştürebilmek için, içinde yaşadığımız “Yesrib”lerimizi “Medine”leştirmek için, “Mus'ab” olmamız gerektiğini gösteriyordun, kısa hayatına dört hicreti sığdırarak.

Dünyanın bütün nimetleri önünde olsa da, hepsini elinin tersiyle iterek “hayat kariyer ve konfordan ibaret değildir”, “hayat iman ve cihattan ibarettir” diyordun, çağlar ötesinden.

Biz seni anlayamadık ya Mus'ab! Anlayamadık!..

***

Takvim yaprakları miladi 610 yılını gösterirken Kâinatın Efendisi'ne ilk vahiy indiğinde Mus'ab b. Umeyr 25 yaşlarındaydı. İslam daveti yavaş yavaş Mekke'de yayılmaya başladığında; Mekke'nin en zarif, en kibar ve en yakışıklı delikanlısı da duymuştu bu daveti.

Mekke'nin en zengin ailelerden birisinin evladıydı Mus'ab. Üç erkek kardeşin en küçüğü, en nazlısı, annesinin göz bebeğiydi. En güzel elbiseleri, ayakkabıları o giyinir, en güzel kokuları o kullanırdı. Öyle ki Mekke sokaklarından geçtiğinde insanlar kokusundan, oradan Mus'ab'ın geçtiğini anlardı.

Herkesin gıpta ettiği Mus'ab'ı Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle anlatır: “Mekke’de Mus’ab b. Umeyr’den daha güzel giyinen, daha yakışıklı ve nimetler içinde yüzen başka bir genç görmedim.”¹

Dünyevi Haz ve İsteklerden Allah ve Resûlü’nün Yoluna Hicret:

Çocukluğunu, ilk gençliğini varlıklı bir ailenin sunduğu imkânlarla geçirdi Mus'ab, ta ki Resûlullah'ın mesajını duyana kadar devam etti, bu görkemli hayat.

Ancak bir gece vakti, Hacun Dağı'nda sohbet ederken; arkadaşlarının “Duydunuz mu Abdulmuttalib'in yetimi Muhammed, ‘Ben Allah'ın peygamberiyim, tapmakta olduğunuz bu putlar boştur, hiçbir fayda sağlamaz, Allah ise birdir, her şeyi gören ve bilendir, yaratan O’dur, O’na ibadet ediniz.’ diyormuş.” ifadeleriyle yüreğine bir alev düştü. Duydukları gönlüne yer etmişti, içinde olduğu boşluğa bir cevap bulmuştu, işittikleriyle. Eve geldi, yağmalanmış yüreğiyle düşünmekten sabaha kadar gözlerine uyku girmede.

İslam'ı ilk kabul eden altı kişiden birisi olan Habbab b. Eret'le (r.a.) karşılaşana kadar devam etti, bu hâl. Demircilik yapan Habbab'a (r.a.) “Bu sıcak demiri nasıl elinde tutuyorsun, elin yanmıyor mu?” diye yönelttiği soruya, “Yüreğimde öyle bir yangın var ki, bedenimdeki acıyı hissetmiyorum.” cevabını aldığı anda “Benim de yüreğim yanıyor fakat senin kadar cesur değilim, senin gibi bu kızgın demiri elimle tutacak cesaretim yok. Sen bu cesareti nereden buluyorsun?” sorusunu sorması, kendisini Resûlullah'ın mesajına ulaştıracak bir kapı araladı karşısında Mus'ab'ın. Habbab b. Eret (r.a.) o güne kadar Resûlullah'tan öğrendiği bütün hakikatleri anlattı, Mus'ab'a. Bütün duydukları karşısında ise verdiği tepki “Muhammed nerede, beni oraya götür.” oldu, Mus'ab'ın.

1 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, Beyrut: Daru Sadr, 1968, III, 116.

ulaşınca Mekke'ye, o eşsiz sevgiliye, Allah'ın Resûlü'ne döner. Hâlbuki duyulan haber asılsızdır, yumuşamamıştır siyah kayalar, Mekke ileri gelenlerinin İslam'a olan düşmanlığı devam etmektedir. Ama ayrılmaz Resûlullah'ın yanından bir kez daha, Birinci Akabe Biatı'na (621) kadar Mekke'de kalır.

Hz. Ali (r.a.), onun Mekke'deki hâlini şöyle anlatır: “Bir gün Resûlullah ile oturuyordum. Bu sırada Mus'ab b. Umeyr (r.a.) geldi. Üzerinde yamalı bir elbise vardı. Onun bu hâlini görünce, Resûlullah'ın mübarek gözleri yaşla doldu. Çünkü o, Müslüman olmadan önce servet içinde idi. Dini uğruna bunların hepsini terk etmişti. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) onun hakkında şöyle buyurdu: “*Kalbini, Allah Teâlâ'nın nurlandırdığı şu kimseye bakın. Anne ve babasının onu en iyi yiyecek ve içeceklerle beslediklerini gördüm. Allah ve Resûlü'nün sevgisi, onu gördüğümüz hâle getirdi.*”⁵

Yaşadığı hayat, Hz. Mus'ab'ın samimiyetinin, teslimiyetinin bir göstergesidir. Bir gencin, kendi iradesine ne kadar muktedir olabileceğinin bir nişanesidir aynı zamanda. Hiçbir bahanenin arkasına sığınmadan, kalabalıklara göre değil, inancına göre yaşamının sembolüdür Hz. Mus'ab. İşte bu nedenle Efendimiz (s.a.s.), onu “Mus'abu'l-Hayr” (hayırlı Mus'ab) diye anmıştır.⁶

Mekke'den Medine'ye Hicret

“Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayacağımıza, Allah'a asla şirk koşmayacağımıza, hırsızlık ve zina yapmayacağımıza, çocuklarımızı öldürmeyeceğimize, hiç kimseye iftirada bulunmayacağımıza ... söz veriyoruz!”⁷

Medine'den gelen on iki kişinin Birinci Akabe Biatı'ndaki bağlılık ifadeleridir bu cümleler. Artık İslam, Mekke dışında da

5 Beyhâkî, *Şuabü'l-îmân*, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003, VIII, 255.

6 Ebû Cafer el-Bağdâdî, *el-Muhabber*, Beyrut: Dâru'l Âfaki'l-Cedide, ty, I, 103; İbn Sa'd, *et-Tabakatü'l-kübrâ*, III, 116.

7 İbn Sa'd, *et-Tabakatü'l-kübrâ*, I, 219.

Allah ve Resûlü hatırına katlanan ve Resûlullah'ın özel terbiyesinde yetişen Mus'ab (r.a.), onun bu taşkın hâlini gayet sakin bir şekilde karşılar. Hakikat nasıl anlatılır, bunu bize gösterir-cersine seslenir Üseyd'e: "Biraz soluklanıp sözüme kulak verir misiniz? Hoşunuza gitmezse söylenenler, o zaman engel olursunuz". Üseyd, bu nezaket dolu ifadeler karşısında teslim olur, saplar mızrağını yere ve başlar Mus'ab'ı dinlemeye. Dinledikçe ufkunda şimşekler çakar, sonsuzluk çiçekleriyle donanır yüreği, "Bu ne kadar güzel, ne kadar iyi bir sözdür." der ve tekrar eder Mus'ab'la birlikte hayatına hayat katan o cümleyi: "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah."¹¹

Üseyd'i, Sa'd b. Muaz takip eder, nedir bu başımıza gelenler, der kendi kendine, herkes sınırını bilmelidir ona göre de. Ancak, Mus'ab'ın (r.a.) yanına kılıcını kuşanmış bir hâlde girdiğinde duyduğu Kur'an ayetleriyle, tereddüt oymak oymak kemirir ruhunu, duydukları da nedir böyle? Ve çok geçmeden, Üseyd'i teslim alan hakikat, Sa'd'ın da ruhunu kaplar ve dökülür dudaklarından teslimiyet muştusu.

Medine'nin iki büyük kabilesinden birisi olan Evs kabilesi için artık vakit, bulanık sulardan arınma vaktidir. Sa'd b. Muaz (r.a.) seslenir lideri olduğu kabilesine: "Ey kavmim beni nasıl biliyorsunuz?"

- Sen bizim büyüğümüz ve üstünümüzsün, derler.

- "Öyle ise Allah'a ve Resûlüne iman etmelisiniz. İman etmedikçe sizin erkek ve kadınlarınızla konuşmak bana haram olsun."¹²

Mus'ab b. Umeyr'in (r.a.) samimiyeti, nezaketi ve tebliğ üslubu bütün bir Evs kabilesinin Müslüman olmasının yolunu açar. Evvela kendi başını koyar Üseyd b. Hudayr'ın ve Sa'd b.

11 İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe fî marifeti's-sahâbe*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994, I, 111.

12 İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe fî marifeti's-sahâbe*, II, 221.

ilk öğretmeni olarak Medine halkının gönüllerini nurlandırmıştır. Âlemlerin Efendisi (s.a.s.); onu, muhacirlerden Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) ve ensardan Ebû Eyyüb el-Ensari (r.a.) ile kardeş ilan eder, Medine'ye hicretini takiben.¹⁷ O, Resûlullah'ın sancahtarlığını yaptığı Bedir'de¹⁸, öz kardeşi Ebu Aziz bin Umeyr esir düştüğünde onun ellerini bağlayan sahabeye, "Onu sıkıca bağla, çünkü annesi çok zengindir. Bu yüzden sana oldukça fazla miktarda fidye verir." ¹⁹ diyecek kadar benimsemiştir İslam kardeşliğini.

Dünyadan Ukbaya Hicret

*"Onlar öyle kimselerdir ki, insanlar kendilerine, '(Düşmanlarınız olan) bütün insanlar size karşı (tekrar) asker topladılar, onlardan korkun!' dediklerinde bu, onların imanlarını arttırdı ve 'Allah bize yeter, O ne de güzel vekildir.' dediler."*²⁰

Medine'den yürüyerek bir saat ötede bir dağ: Uhud, göz-yaşı dağı...

Âlemler Sultanı'nın (s.a.s.), "Mus'abu'l-Hayr" diye vasıflandırdığı göz bebeği Mus'ab (r.a.) için yeniden hicret vaktidir. Hicret: Değersizden en değerliye, fâni olandan baki olana, dünyadan ukbaya...

Uhud'da bir kez daha mübarek sancağı taşıma şerefi bahşedilir Mus'ab'a. Öyle ki; giydiği zırh ile Allah Resûlü'ne benzer, müşriklerden İbn Kâmia'nın gözünde. Efendimize (s.a.s.) saldırırken İbn Kâmia, Mus'ab b. Umeyr (r.a.) çıkar karşısına. Rahmet Peygamberi zannederek onu, önce sancağı tuttuğu sağ koluna indirir kılıcını, sancağı sol eline alınca ise sol koluna indirir... İki kesik koluyla sancağı göğsüne bastırıp Âl-i İmrân suresinin 144. ayetini "*Muhammed ancak resûldür. Ondan evvel*

17 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, III, 120.

18 İbnü'l-Esr, *Üsdü'l-gâbe fi mârifeti's-sahâbe*, V, 175.

19 Ebû Nuaym, *Mârifetü's-sahâbe*, Riyad: Dâru'l-Vatan, (h.)1419, V, 2967.

20 Âl-i İmrân 3/173.

Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik...
'Zaman bendedir ve mekân bana emanettir' şuurunda bir gençlik...

(N. Fazıl Kısakürek)